

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 35/09-20

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 2. apríla 2009 v senáte zloženom z predsedu Lajosa Mészárosa a zo sudcov Juraja Horvátha a Sergeja Kohuta prerokoval prijatú sťažnosť Š. Š., F., zastúpeného advokátom JUDr. L. M., Česká republika, vo veci porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 59/06 a takto

r o z h o d o l :

1. Okresný súd Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 59/06 p o r u š i l základné právo Š. Š., aby sa jeho vec prerokovala bez zbytočných priet'ahov, zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a v čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd a právo na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

2. Okresnému súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 59/06 p r i k a z u j e konať bez zbytočných priet'ahov.

3. Š. Š. priznáva primerané finančné zadost'učinenie v sume 165,97 € (slovom stošesťdesiatpäť eur a deväťdesiatsedem centov), ktoré je Okresný súd Bratislava I p o v i n n ý vyplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Š. Š. priznáva náhradu trov právneho zastúpenia v sume 346,31 € (slovom tristoštyridsaťšesť eur a tridsaťjeden centov), ktoré je Okresný súd Bratislava I p o v i n n ý vyplatiť na účet jeho advokáta JUDr. Ľ. M., Česká republika, do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením z 27. januára 2009 č. k. II. ÚS 35/09-6 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť Š. Š., F. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namietal porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a podľa čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“ alebo „súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 59/06 (ďalej aj „napadnuté konanie“).

Zo sťažnosti vyplynulo, že: «Sťažovateľ uplatnil dňa 28. 12. 2004 na Ministerstve spravodlivosti SR nárok na odškodnenie za svoje nezákonné väznenie od 19. 10. 1959 do 10. 5. 1960. (Odsudzujúci rozsudok bol zrušený rozsudkom Najvyššieho súdu SR zo dňa 7. 7. 2004 sp. zn. 4 Tz 16/2004.)

Dňa 12. 7. 2005 zaslal sťažovateľ Ministerstvu spravodlivosti SR sťažnosť na priet'ahy v konaní. Ministerstvo neodpovedalo.

Dňa 3. 10. 2005 zaslal sťažovateľ Ministerstvu spravodlivosti SR ďalšiu sťažnosť na priet'ahy. Ministerstvo opäť neodpovedalo.

Sťažovateľ preto podal dňa 22. 6. 2006 žalobu Okresnému súdu Bratislava I, v ktorej sa domáhal u Slovenskej republiky - Ministerstva spravodlivosti čiastky 1.215,- Sk ako odškodnenie za náklady výkonu trestu a náklady trestného konania. ...

Okresný súd Bratislava I vec zapísal najprv pod sp. zn. 2/Ro/959/2006, neskôr pod sp. zn. 15 C 59/06.

Dňa 12. 2. 2007 zaslal sťažovateľ Okresnému súdu Bratislava I sťažnosť na prieťahy v konaní. (Súd na sťažnosť neodpovedal.)

Dopytom v kancelárii súdu sťažovateľ dňa 10. 6. 2008 zistil, že „vec je opäť u súdneho tajomníka“.

Dňa 16. 7. 2008 pri štúdiu spisu prevzal sťažovateľov právny zástupca nedoručenú zásielku zo dňa 7. 2. 2008 (výzva k vyhotoveniu rovnopisov príloh pod sankciou, že ich súd vyhotoví sám za cenu 30,- Sk za stranu). Sťažovateľ výzve vyhovel dňa 21. 7. 2008. ...

Sťažovateľ je toho názoru, že sú porušované jeho základné práva, pretože o jednoduchej žalobe nie je ani po dvoch rokoch rozhodnuté. Súd buď nekoná, alebo koná neúčinne. ...

Sťažovateľ navrhuje, aby Ústavný súd SR vyhlásil tento nález:

I. Nečinnosťou, prípadne neúčinným konaním v konaní Okresného súdu Bratislava I pod sp. zn. 15 C 59/06 je porušované sťažovateľove právo na

- vybavenie veci v primeranej lehote podľa článku 6 ods. 1 Dohovoru;*
- súdnu ochranu podľa článku 36 ods. 1 Listiny a článku 46 ods. 1, 2 Ústavy;*

II. Okresnému súdu Bratislava I sa ukladá, aby do jedného mesiaca od doručenia tohto nálezu rozhodol o sťažovateľovej žalobe vedenej pod sp. zn. 15 C 59/06.

III. Sťažovateľovi sa priznáva spravodlivé zadostučinenie za porušenie práv uvedených v bode I., a to vo výške 5.000,- Sk, ktoré je Okresný súd Bratislava I povinný vyplatiť k rukám sťažovateľa do jedného mesiaca od doručenia tohto nálezu.

IV. Sťažovateľovi sa... priznávajú náklady právneho zastupovania, ktoré je Okresný súd Bratislava I povinný vyplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa... do jedného mesiaca od doručenia tohto nálezu. Náklady konania nezahŕňajú DPH, pretože právny zástupca nie je ich platcom.»

2. Na základe žiadosti ústavného súdu sa k veci písomne vyjadrili obaja účastníci konania: okresný súd, zastúpený jeho predsedníčkou JUDr. G. B., listom z 25. februára 2009 sp. zn. Spr. 3138/09 a právny zástupca sťažovateľa stanoviskom k uvedenému vyjadreniu okresného súdu z 10. marca 2009.

2.1 Predsedníčka okresného súdu vo svojom vyjadrení uviedla chronológiu úkonov vykonaných v danej veci a dodala tieto relevantné skutočnosti:

„... netrvám na ústnom prejednaní doručenej ústavnej sťažnosti. Súhlasím s tým, aby podľa ust. § 30 ods. 2 zákona č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu SR, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov Ústavný súd SR upustil od ústneho pojednávania o prijatej sťažnosti, ak dospeje k názoru, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci. ...

Podaním sa navrhovateľ domáhal zaplatenia istiny s príslušenstvom. ...

S poukazom na jednotlivé úkony vykonané v predmetnom konaní musím konštatovať, že predmetné konanie je poznačené prieťahom, ktorý bol spôsobený neprimerane vysokým počtom pridelených vecí v oddelení zákonnej sudkyne ako i pretrvávajúcim poddimenzovaným stavom sudcov a administratívnych pracovníkov na Okresnom súde Bratislava I. Sťažnosť sťažovateľov na prieťahy v konaní je dôvodná.

V prípade, že Ústavný súd Slovenskej republiky dospeje, že bolo porušené právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov, aby bolo vzaté do úvahy, že zákonná sudkyňa subjektívnym konaním nezavinila vznik prieťahov v konaní. S poukazom na uvedené objektívne dôvody, za ktorých došlo k prieťahu v konaní prosím Ústavný súd Slovenskej republiky, aby uvedené skutočnosti pri rozhodovaní o priznaní finančného zadosťučinenia vzal do úvahy a nepriznal mu finančné zadosťučinenie v plnej výške. ...“

2.2 Právny zástupca sťažovateľa vo svojom stanovisku k uvedenému vyjadreniu predsedníčky okresného súdu najmä uviedol:

«... Okresný súd Bratislava I uznáva, že sťažnosť „na prieťahy v konaní je dôvodná“. Prieťahy vysvetľuje dôvodmi „objektívnymi“ („vysoký počet pridelených vecí v oddelení zákonnej sudkyne“, „pretrvávajúci poddimenzovaný stav sudcov a administratívnych pracovníkov“), nie „subjektívnymi“ („zákonná sudkyňa ... nezavinila vznik prieťahov v konaní“).

K tomu sťažovateľ uvádza:

Právny štát musí organizovať svoju súdnu moc tak, aby objektívne mohla plniť úlohy, ktoré sú jej zadané, t. j. okrem iného rozhodovať „v primeranej lehote“.

Ak je zákonná sudkyňa zavalená nezvládateľným počtom vecí, je to systémová chyba, ktorá je závažnejšia, než keby subjektívne pochybila jednotlivá sudkyňa.

Ak dlhodobo pretrváva „poddimenzovaný stav sudcov a administratívnych pracovníkov“, je to opäť závažná systémová chyba, lebo štát musí vytvoriť také personálne zaistenie súdov, aby mohli svoje úlohy plniť riadne a včas. ...

Okresný súd Bratislava I požaduje, aby súd vyššie uvedené „objektívne dôvody“ vzal do úvahy pri rozhodovaní o priznaní finančného zadosťučinenia a nepriznal sťažovateľovi „finančné zadosťučinenie v plnej výške“.

K tomu sťažovateľ uvádza:

Okresný súd Bratislava I neuvádza, aké finančné zadosťučinenie by považoval za primerané, iba navrhuje, aby nebolo priznané „v plnej výške“.

Sťažovateľ však žiada len symbolické zadosťučinenie vo výške 5.000,- Sk (165,97 Euro). Pritom, ako je uvedené vyššie, sťažovateľ považuje uvádzané „objektívne dôvody“ za závažnejšie, ako keby k priedahom došlo individuálnym „subjektívnym“ pochybením zákonnej sudkyne. Napriek tomu sťažovateľ svoj nárok nenavysúje. ...»

3. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich stanoviskami k opodstatnenosti sťažnosti dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci namietaného porušenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných priedahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, čl. 38 ods. 2 listiny a čl. 6 ods. 1 dohovoru.

II.

Z obsahu sťažnosti a k nej priložených písomností, z vyjadrení účastníkov konania a z obsahu na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu ústavný súd zistil tento priebeh a stav konania vedeného na okresnom súde pod sp. zn. 15 C 59/06:

Dňa 26. júna 2006 podal sťažovateľ na okresnom súde žalobný návrh proti Slovenskej republike - Ministerstvu spravodlivosti Slovenskej republiky (ďalej len „odporca“) na náhradu škody za svoje nezákonné väznenie.

Dňa 25. júla 2006 bola vec pridelená sudkyňi JUDr. O. B.

Dňa 7. februára 2008 súd vyzval sťažovateľa, aby zaslal ďalší rovnopis návrhu na začatie konania.

Dňa 28. októbra 2008 súd vyzval odporcu, aby sa písomne vyjadril k návrhu.

Dňa 20. novembra 2008 sa odporca vyjadril k predmetnému návrhu.

Dňa 26. januára 2009 súd doručil vyjadrenie odporcu sťažovateľovi.

Dňa 3. februára 2009 súd vyzval JUDr. Ľ. M., aby predložil potvrdenie, že je oprávnený poskytovať právne služby na území Slovenskej republiky.

Dňa 6. februára 2009 bolo súdu doručené podanie právneho zástupcu sťažovateľa.

III.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadostučinenie.

Predmetom konania pred ústavným súdom bolo posúdenie, či postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 59/06 dochádza k porušovaniu práva sťažovateľa

na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy a v čl. 38 ods. 2 listiny a jeho práva na prejednanie veci v primeranej lehote zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a podľa čl. 38 ods. 2 listiny každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných priet'ahov.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná.

Ústavný súd si pri výklade „práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov“ garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy a rovnako aj podľa čl. 38 ods. 2 listiny osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o „právo na prejednanie veci v primeranej lehote“, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03).

Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo, alebo nebolo porušené právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov garantované v čl. 48 ods. 2 ústavy, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitosť veci, správanie účastníka konania a postup súdu (napr. I. ÚS 41/02). Ústavný súd pritom prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02). Podľa rovnakých kritérií postupoval ústavný súd aj v danom prípade.

1. Pokiaľ ide o kritérium zložitosti veci, ústavný súd konštatuje, že dĺžka posudzovaného konania nebola závislá od zložitosti veci. Napokon ani predsedníčka okresného súdu vo svojom vyjadrení nepoukázala na skutkovú alebo právnu zložitosť predmetnej veci.

2. Pri hodnotení podľa ďalšieho kritéria, teda správania sťažovateľa v preskúmanom konaní, ústavný súd nezistil žiadnu okolnosť, ktorá by mala byť osobitne

zohľadnená na jeho ťarchu pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v predmetnom konaní k zbytočným priet'ahom.

3. Napokon sa ústavný súd zaoberal postupom okresného súdu v predmetnej veci a konštatuje, že okresný súd bol dlhodobo nečinný, a to konkrétne od 25. júla 2006 do 7. februára 2008 (jeden rok a šesť mesiacov), ale aj krátkodobo od 28. októbra 2008 do 3. februára 2009 (štyri mesiace). Uvedená nečinnosť okresného súdu nie je ničím ospravedlniteľná, pretože počas takmer dvoch rokov súd nevykonával vo veci úkony, ktoré mali smerovať k odstráneniu právnej neistoty, v ktorej sa sťažovateľ ako navrhovateľ v predmetnej veci počas súdneho konania nachádza, čo je základným účelom práva zaručeného v citovanom článku ústavy (pozri napr. I. ÚS 41/02). Uvedené obdobia nečinnosti okresného súdu bez akýchkoľvek zákonných dôvodov treba považovať za zbytočné priet'ahy v konaní, ktoré sú z ústavnoprávneho aspektu netolerovateľné. K priet'ahom pritom nedošlo v dôsledku zložitosti veci ani správania účastníka konania, ale výlučne v dôsledku postupu súdu. Obranu okresného súdu, podľa ktorého predmetné konanie *„je poznačené priet'ahom, ktorý bol spôsobený neprimerane vysokým počtom pridelených vecí v oddelení zákonnej sudkyne ako i pretrvávajúcim poddimenzovaným stavom sudcov a administratívnych pracovníkov na Okresnom súde Bratislava I“*, nemožno akceptovať. V tejto súvislosti treba zdôrazniť, že ústavný súd pri posudzovaní toho, či bolo porušené právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov, posudzoval postup súdu, a nie to, či toto právo bolo porušené činnosťou (nečinnosťou) alebo postupom konkrétneho sudcu vybavujúceho danú vec. Preto pri posudzovaní odôvodnenosti sťažnosti nemožno prihliadnuť na skutočnosti označované ako objektívne vo vyjadrení predsedníčky okresného súdu. V tejto súvislosti ústavný súd už uviedol (pozri napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 28/01, I. ÚS 50/01, I. ÚS 108/02, I. ÚS 38/03), že nedostatočné personálne obsadenie súdu a nadmerné množstvo vecí, v ktorých sa musí zabezpečiť súdne konanie, by mohlo len dočasne ospravedlniť vzniknuté priet'ahy, a to len v tom prípade, ak sa na ten účel prijali včas adekvátne opatrenia. Ústava v čl. 48 ods. 2 zaväzuje predovšetkým súdy ako garantov spravodlivosti, aby prijali príslušné opatrenia umožňujúce prerokovanie vecí bez zbytočných priet'ahov, a tým vykonanie spravodlivosti v primeranej lehote. Z vyjadrenia

predsedníčky okresného súdu vo vzťahu k napadnutému konaniu nevyplýva prijatie účinných opatrení.

Vzhľadom na uvedené dôvody ústavný súd vyslovil porušenie základného práva sťažovateľky na prerokovanie predmetnej veci bez zbytočných prietahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, v čl. 38 ods. 2 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, tak ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia v bode 1.

4. V nadväznosti na tento výrok a v záujme efektívnosti poskytnutej ochrany sťažovateľovi ústavný súd vo výroku tohto rozhodnutia v bode 2 prikázal okresnému súdu podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde konať vo veci bez zbytočných prietahov.

5. Podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd priznať tomu, koho základné právo alebo sloboda sa porušili, aj primerané finančné zadosťučinenie.

Sťažovateľ za to, že sa ocitol v právnej neistote, požadoval priznať primerané finančné zadosťučinenie v „symbolickej“ sume 5 000 Sk, teda 165,97 €.

Vzhľadom na okolnosti danej veci ústavný súd dospel k názoru, že len konštatovanie porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nie je dostatočným zadosťučinením pre sťažovateľa. Ústavný súd preto uznal za odôvodnené priznať mu aj finančné zadosťučinenie podľa citovaného ustanovenia zákona o ústavnom súde v požadovanej sume 165,97 €.

Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia v bode 3.

6. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Sťažovateľovi vznikli trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátom za tri úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia z 19. mája 2008, spísanie sťažnosti z 22. júla 2008 a písomné stanovisko k vyjadreniu okresného súdu z 10. marca 2009). Za dva úkony vykonané v roku 2008 patrí odmena v sume dvakrát po 105,42 € a režijný paušál dvakrát po 6,31 € a za jeden úkon vykonaný v roku 2009 prislúcha odmena v sume 115,90 € spolu s režijným paušálom 6,95 € (v zmysle § 1 ods. 3 a § 11 ods. 2 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov), preto trovy právneho zastúpenia sťažovateľa predstavujú celkovú sumu 346,31 €.

Vzhľadom na uvedené ústavný súd o uplatnených trovách konania sťažovateľa rozhodol tak, ako to je uvedené v bode 4 výroku tohto rozhodnutia.

7. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, treba pod „právoplatnosťou rozhodnutia“ uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 2. apríla 2009